

Projecte de celebració del final del segon mil·lenni i del segle vinté a la Vall d'Albaida

Colla de Campaners d'Albaida

Colla de Campaners d'Ontinyent

“El meu país és tan petit
que des de dalt d'un campanar
sempre es pot veure el campanar veí”
País Petit. Lluís Llach

El proper dia 31 de desembre de 2000, dins de quatre dies malcomptats, el segle que fa vint des que acostumem a comptar de la manera que comptem, passarà a ser el mateix que són ara els seus antecessors, història. Finirà el centenari per donar pas a un altre temps, sense que ho notem massa, clar, car tots continuarem sent els mateixos, ... o no?

Però ai, aquesta vegada, el canvi de segle és molt més especial, podríem dir que fins a nou vegades més, car, comptant i recomptant, canviarem també de mil·lenni. De l'anomenat segon mil·lennari cristià botarem al tercer, un fet que, de ben segur cap de nosaltres tornarà a viure mai més...

Potser ja celebrarem l'any passat, esporuguits pel tigre de paper aquell que fou l'efecte informàtic vaticinat, i com va fer tot el món, el pas del 1999 al 2000. El canvi de tots els dígitos que encapçalen els calendaris provocà l'entestament de massa gent, que hi volia veure en ell un canvi d'era. Molts són els qui només acceptaren l'error mediàtic en les acaballes d'aquelles macrofestes, amb el desig de tornar a celebrar la mateixa cosa l'any proper, enguany. Dues vegades doncs, de festa...

Així, i ja de manera seriosa i definitiva, passarem pàgina secular i mil·lennària, formalment i segura. Potser la cosa mereixerà alguna mena de celebració, no? Una commemoració digna i sentida, i, si pot ser, que supere els espectacles buits de contingut; que unisca l'interés lúdic, mediàtic i “turístic” fins i tot per assolir uns clars valors culturals dominants.

Com creiem que l'ocasió bé ho mereix, la **Colla de Campaners d'Ontinyent** i la **Colla de Campaners d'Albaida**, ensems, ens atrevim a avançar-nos i presentem una proposta de celebració. Una idea basada en dos motius ben marcats i motivadors: Una celebració festiva comarcal, que abraçe **tota** la Vall d'Albaida (ei, si pot ser...), i en la què les campanes valldalbaidines siguen les protagonistes.

I per què les campanes? Molt senzill. A banda de ser l'únic fet cultural que compartim tots, absolutament tots, els pobles de la nostra comarca i del

nostre País, són un dels fets que millor identifiquen la cultura i la creença de les terres i les gents de la nostra banda de la Mediterrània. El seu so, ara mig oblidat, però encara present i imprescindible, ha estat un importantíssim mitjà de comunicació social, tant religiós com cívic. Un llenguatge formal i acurat, amb múltiples variants locals, i registres comuns arreu, que ha quedat reduït ara a unes minses mostres, a punt de dir-nos adéu per sempre.

Les nostres colles han denunciat repetidament el mal estat de les campanes i els campanars comarcals. La situació d'abandonament generalitzat de les torres, ha estat causat precisament per la voluntat de modernització irrespectuosa que, en els darrers anys 70, conduí a electrificar gairebé totes les campanes dels nostres campanars. Aquests processos desiguals, arraconaren els campaners, que, sovint, ja eren persones majors i sense perspectiva de successió clara. I amb ells, desapareixien els tocs, substituïts per quatre avisos generals, estandaritzats, impersonals i impropis.

Els campanars de la Vall d'Albaida guarden una riquesa patrimonial, històrica, etnològica, sentimental, i fins i tot literària popular, impressionant. Un bagatge que cal recuperar pel temps que ha de venir, si no pot ser de manera física almenys sí escrita, per tal que en quede esment del que fou i del que ja no és, i qui sap si demà pogués tornar a ser...

Volem aprofitar els instruments que han marcat el temps passat, el goig i el dol dels nostres antecessors en aquesta vall blanca, els sons més antics encara conservats a cada poble (alguns d'ells fins i tot ja podien escoltar-se al segle XVI), i els edificis que receren les campanes, que passen per ser els símbols identificatius de cada poble, les fites que els assenyalen i diferencien sobre aquest llençol blanc apedaçat que és la nostra comarca. I volem aprofitar-los per tal que com feien abans, s'escolten els uns als altres, i així, tornen a avisar-se novament, passant-se la veu i la notícia. Que siguin els campanars i les campanes els que assenyalen el canvi de mil·lenni i segle. Que siguin els elements que, de part nostra, diguen adéu al temps vell, sempre amb alegria, i sense cap tipus de recança. I així, reben amb nosaltres el nou temps que ens espera.

Així, i des de els primers mesos de l'any 2000, hem treballat aquesta idea engrescadora i interessant, tot i superant les nombroses dificultats previstes i imprevistes. Una tasca aquesta que ens ha assegurat bona cosa d'hores de feina voluntària. Feina agradable, això sí, hem conegut unes campanes, un patrimoni arquitectònic impressionant, i, especialment, una gent meravellosa, la de la Vall d'Albaida. Hem catalogat campanes, hem convençut molta gent... però encara ens queda feina, i, de ben segur, coneixerem més gent encara, la que vullga afegir-se a un projecte que volem de tots, que no és nostre en absolut. Volem que siga de tothom, que tots pugam afegir alguna cosa o altra, idees, plantejaments, possibilitats i ànim de fer festa. Ens cal molta gent. I per què? Què és el que plantegem. Ara mateix us ho expliquem.

El projecte

La festa que plantegem pretén esdevenir una celebració comunal de tota la comarca de la Vall d'Albaida, que tindrà lloc el dia 30 de desembre, dissabte, a partir de les onze i cinc de la nit. Just per rebre l'estimat "Home dels Nassos", que ens durà el darrer dia del mil·lenni en la butxaca...

A les 11'05 de la nit, una vegada tots els campanars hagen fet sonar els darrers tocs horaris i les seues repeticions, ides de la part més oriental de la comarca (els pobles de Pinet i Terrateig) començarà un **volteig general** de campanes, sonades **totalment a mà** per un gran nombre de voluntaris locals i campaners. El volteig no s'encetarà a una. Cada torre anirà avisant la torre del poble veí amb senyals de llum de diversos tipus. Així, una vegada vista la llum del poble veí, començarà el vol propi i es donarà avís al proper poble. D'aquesta manera, i amb la participació dels campanars majors de cada població, però també de les ermites, castells.. superarem muntanyes i barrancades, i abraçarem els 34 pobles de la comarca. Una vegada el senyal arribe a Bocairent, l'últim dels pobles en participar, es farà un senyal visible des del cim del Benicadell, on serà encés un llum que serà vist des de gairebé tota la comarca. Aquest serà el senyal que ens dirà que tots, celebrem junts la fi del vell temps.

Després, a tots aquells pobles en què els ajuntaments, les parròquies, les associacions, els veïns... hagen preparat algun tipus de festa, continuarem la celebració.

Especificacions i aclariments

- La celebració tindria lloc en l'últim dia de l'any, però no exactament en el pas d'un segle a l'altre. Aquest fet és degut a diversos motius, com ara l'aprofitament del dissabte, nit lúdica setmanal per excel·lència a les nostres poblacions, fet que pot servir per tal que cada ajuntament programe altres activitats pròpies per aquesta nit. D'aquesta manera es deixa lliure la nit de Cap d'any als participants, els campaners i el públic, i no s'interfereixen altres activitats, com ara els tocs de campanes de final de segle que han de ser sonats a Ontinyent a les 12 de la nit del dia 31 de desembre.
- El caràcter comunal valldalbaidí de la festa no destorba, ni impedeix ni molesta, la celebració local. Les campanes són només, i tant, els elements que ens agermanaran. Un inici per tal de disfrutar de l'última nit, freda nit, del mil·lenni. Els ajuntaments, les parròquies i les associacions culturals, han estat avisades del projecte amb molta antel·lació, i ja són molts els que es troben preparant aquestes celebracions locals. Nosaltres ens hem atrevit a aconsellar la realització d'alguna festa que siga o haja estat pròpia de cada localitat en el transcurs del segle o del mil·lenni que ara acaba, un fet que caldria no repetir entre els pobles. Així, podrien celebrar-se, per exemple, enfarinades i desfilades carnestoltenques, dansades, revetles, cordades, correfocs, retretes i passacarrers, actes de Moros i Cristians, ludomàquies, fogueres, bous de carrer, castells de focs d'artifici i altres fets pirotècnics, cant d'albades, alards soldadescos, activitats

religioses variades organitzades per les parròquies, així com altres activitats culturals, com són concerts de campanes, teatre de carrer, concerts de dolçaines i de bandes de música, *performances*, i qualsevol cosa que els diversos artistes locals tinguen a bé crear. I que haurien de respectar el toc puntual de les campanes, per ser represes tot seguit, si convé.

- El paper de les Colles de Campaners és el de proposar el projecte, coordinar-lo i preparar i dirigir el vol de campanes i la comunicació entre els pobles. Però fins i tot en això poden participar tantes i totes les persones que vullguen (quan més i més gent participe, millor). Les festivitats locals, però, seran responsabilitat dels organitzadors locals, que tenen total llibertat per tal de bastir la celebració que consideren a bé.
- Caldria que les campanes siguin tocades a mà, i que cada campanar siga sonat per gent del propi poble, amb l'ajut i supervisió dels campaners amb més experiència. D'ací que resulte imprescindible la feina prèvia de catalogació i observació de les torres de la comarca i la preparació de "nous campaners".
- No només han de participar els campanars majors de cada població. Segons el nombre de gent mobilitzada, la col·laboració i interès dels ajuntaments i de les parròquies, poden tocar les torres parroquials, de les esglésies no parroquials, els convents, monestirs, ermites i campanars i espadanyes particulars, i fins i tot els veïns, si disposen de campanetes de mà.... Això sí, a cada poble només podrien voltejar una vegada el campanar major haja començat a voltejar i haja encés el propi llum.
- Els senyals entre campanars deuriem ser llums, directes o indirectes, encesos a les torres. Pretenem recuperar el sentit dels nostres campanars com a vigia i alimara d'avís, però no és obligada una llum determinada, en principi.
Dissortadament l'abundor de llums als nostres pobles i la contaminació lumínica que aquests generen no faciliten aquesta idea, per la qual cosa, l'enllumenament pot anar acompanyat per algun element pirotècnic (carcasses i bengales), un fet que es trobava previst per aquelles distàncies més allunyades, que poden emprar algun altre fet lumínic, com ara els làsers o, fins i tot, usar de manera profitosa les il·luminacions exteriors de les torres com avís pels altres campanars (amb l'encesa de l'enllumenat en el cas de Benigànim, Quatretonda, Castelló de Rugat, la Pobla del Duc, Ontinyent i l'ermita del Sant Crist de Bocairent) o encenent-se com a final de recorregut, avisant només altres campanars i espadanyes del seu terme.

Pretensions paral·leles. Ampliació del projecte.

A més de la intenció festiva, ja hem anunciat que hi ha un seguit de motivacions i feines paral·leles a aquesta que creiem ben interessants. Passem a analitzar-les:

- Es tracta d'un projecte que abasteix la totalitat de municipis de la comarca de la Vall d'Albaida, un fet que no sol ser massa habitual. La celebració remarca, implica i genera fets de col·laboració comunitària i simbòlica d'alt interès social comarcal
- Volem donar a conèixer l'estat real de les nostres campanes i dels campanars de tots els pobles. Per això, ara mateix, estem ben a punt de concloure l'estudi de les campanes i campanars majors de la comarca, una feina aquesta que, amb escassos mitjans i amb excessiva lentitud, de manera desinteressada i altruista, les dues colles campaneres de la

comarca venim duent a terme des de fa ja temps. Una feina de gran interès, atés l'alt grau d'interès de les nostres campanes, amb conjunts interessantíssims, com ara, i per posar uns exemples, els d'Alfarrasí, l'Olleria, Salem, el Ràfol de Salem.. que generarà el suficient material com per realitzar una publicació posterior dels treballs.

- No estaria mal que, a partir d'aquesta celebració, naixeren noves colles campaneres en la comarca. Sempre hem dit que necessitem competència, un total de 34 colles ens calen, una per poble. Si podem crear el cuquet en algun grup de gent participant en el projecte, aquests rebrien tot el nostre suport i ajut per tal de crear una colla campanera estable, pròpia i independent.

Calendari previst

A partir de la presentació pública del projecte, aquest és el calendari d'activitats previst:

- **Octubre:** Recerca de participants i inici de les reunions tècniques de preparació i conclusió de les catalogacions. Preparació publicitària (cartells, programes) amb relació estreta amb els ajuntaments, parròquies i associacions participants.
- **Novembre:** Celebració de les reunions explicatives sobre els volteig i preparació de material.
- **Desembre:** Preparació del darrer material, repartiment, assaigs i celebració.

Si qualsevol persona particular, família, colla, penya, col·lectiu, associació, entitat, etc... vol participar en aquesta celebració, li preguem que es pose en contacte amb nosaltres, al telèfon **606 05 82 74** (Sergi Gómez), pels matins.